

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

De Personis Ecclesiasticis, Earumque statu, Dignitate, munere, &
Immunitate

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Titulus III. De Parochis, & Curatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61816)

TITVLVS III.

De Parochis, & Curatis.

Parochi olim confebantur, dicebanturque, qui peregrinis salem & ligna præbebant, id est, cuncta necessaria teste *Acrone*. Inde Parochias aliquando derivarunt, quibus singulis sui Sacerdotes assignati sunt, ab exhibitione scilicet Eucharistiæ. Verum *Budeus* non Parochias primum, sed paræcias appellatas existimat. Porro decem homines constituere parochiam sententia Interpretum juris Canonici est. At quibus idem est paræcus, quod Parochus, non parum errant, quia paræcus nihil aliud significat, quam indigenam vel incolam, qui domicilium suum in aliquam regionem contulit, quod non magis parochus, quam agricolæ cuiuslibet convenit. *Pompon. De verb. sign. l. Pupilus.*

§. I.

De Ecclesia Parochiali.

I. Parochiæ nomen in Iure Canonico duobus modis sumitur. *Primò* pro ipsâ diœcesi *c. si quis 2. D. 92.* ubi dicitur si quis episcopus ordinatus ad parochiam, cuius est electus minimè accesserit &c. *Secundò* pro certâ alicuius diœcesis ecclesiâ, cui assignatus est certus aliquis populus ad perceptionem Sacramentorum, *V. g. S. Martini Bambergæ.* Hoc modo sumpta alicui committitur, ut in eâ Baptis-

mum & alia Sacramenta populo sibi commisso administret. Igitur parochiale beneficium habere dicitur, cui prædicto modo animarum cura tribuitur. In quibusd. locis non distinguuntur parochiæ per limites materiales loci, sed per familias, ut colligitur ex relatione episcopi Aquilani factâ Congregationi Cardinal. *Conc. Tridentini. Tholos. l. 24. Syntagm. c. 15. Silv. V. Parochia.*

II. Parochialis ecclesiæ ius consistit in hisce septem 1. ut in eâ festis diebus populus Missam audiat 2. in decimis 3. in oblationibus, & primitiis 4. in pœnitentijs accipiendis. 5. in exhibitione Sacramentorum. 6. in sepulturis. 7. in benedictione nubentium. Ita tamen ut si horum aliquid desit, non continuò perdat nomen suum. Fieri enim potest. *Primò* ut non habeat sepulturam. *Secundò* ut non percipiat decimas, quæ fortè per aliquam præscriptionem, aut privilegium alienatæ sunt: hæc tamen si habeantur, præsertim aliis quibusdam accedentibus præsumi de Parochiâ potest. *Silv. l. cit. Tabiena V. Parochia. Layman. l. 4. Tr. 6. c. 4. n. 1. & 4. Cardin. Tuschus. Lit. P. Concl. 93. & 94. Parochiale Curatorum Lochmayer c. 1.*

III. Ad probandum igitur, hanc illamvè ecclesiam Parochialem esse, quatuor requiruntur. *Primò* potestas fori pœnitentialis, ligandi nimirum, & solvendi. *Secundò* locus certis finibus circumscriptus, in quo

H

populus

populus illi ecclesie assignatus habitet. Tertio ut parochus curam exercent nomine suo, quod personam concernit, non vero locum, vel ecclesiam. Quarto ut Sacerdos tanquam rector suo nomine singulariter, non vero cum alijs ad regimen parochiale ecclesie admittatur. Denique illud potissimum attenditur, ut Sacramenta administret ex necessitate, & similiter ex necessitate populus accipiat iuxta *Decisionem Rota 52*. Ideo neque regulares presbyteri, neque saeculares quam diu Parochorum vices gerunt, liceat eadem omnia praestent, Parochi aut Curionis nomen usurpent.

IV. Hinc fit, ut aliquando Plebani, aliquando Rectoris titulo insigniatur Parochus. Nam revera plebem ducit, & regit gregem sibi commissum. Quamquam ex *Scriptum est. de elect.* apparet Plebanum vocari, qui habet sub se plures ecclesias, vel capellas: estque respectu aliorum, qualis respectu suffraganeorum suorum Archiepiscopus. Nam illis quoque ius competit, ut visitando vices & castella circummeant loco episcoporum. Insuper Plebani ecclesia appellatur matrix, quasi mater aliarum, quas sub se continet. *c. Ad audientiam de eccl. adif.* Plebanus autem dici non potest in dignitate constitutus, nisi forte ecclesia, cui praest, simul collegiata sit & sub se capellas habeat cum iurisdictione fori contentiosi. Vnde patet accidentale tantum discrimen esse inter Plebanum, & Rectorem. Nam hic quoque in Germaniam nostram plures sacellanos, & praebendarios sub se habet. Eadem denominatio alicubi tribuitur illis, qui habent Dignitatem, Personatum, vel Prioratum. In his enim & similibus, cum certi nihil legibus defini-

tum sit, plurimum arbitrio & prudentiae tribuitur, ut consuetudini quoque, cuius non minor, quam legis potentia est.

V. Ex eodem fonte manat, quod Sacerdos proprius nuncupetur, in *c. Omnis utriusque sexus. de pen. & rem.* Solus enim ipse ex obligatione, & necessitate Sacramenta administret. *Conc. Tr. Sess. 24 c. 13.* simul *Curatos* dicimus: quae vox tamen latius patet, & tribuitur omnibus, qui aliorum curam ex officio gerunt, quales sunt Decani, Scholaestici, Vicarij perpetui, & similes. Ac proinde omnis quidem Parochus est curatus, sed non omnis curatus est parochus. Illud vero monuisse iuvabit, Parochi, & Sacerdotis proprii nuncupatione non excludi Episcopos, & summum Pontificem, ut nonnulli contendunt, qui Regularium privilegia in audiendis confessionibus impugnant. Sicut enim ipse Pastorum Pastor, summus videlicet, ita Parochorum omnium, & Parochis subditorum parochus est. *Franc. Leo in thesaur. par. 2. c. 1. & 3. Vindicia privilegiorum Francisci à Fonte à pag. 138. & sequ. Azor 11. l. 5. c. 14. Q. 1.*

VI. Qui Ecclesiam Parochialem Monachorum administrent, cum curam animarum in Iure Canonico non vocantur Parochi, sed Capellani. *c. in Ecclesiis. de Capellis Monachorum, ubi Urbanus III.* In Ecclesiis, ubi Monachi habitant, populus per Monachum non regatur, sed Capellanus, qui populum regat ab Episcopo per consilium Monachorum constituatur, ita, ut ex solius arbitrio Episcopi tam ordinatio ejus, quam depositio, & totius vitae pendeat conversatio. *Ita ille.* Alias Capellani, & Capellae nomen latius patet, nec censetur curatus, nisi ex speciali institutione certum

certum populum habeat. Per se enim Capellania & Capella beneficiū simplex est. *Selva de benef. part. 1. q. 4. Abb. Imola. Azor. n. l. 3 c. 8. Dixi in Iure Canonico non vocati Parochos, quia usus & consuetudo his temporibus aliud jus fecerunt.*

VII. Quando Ecclesia Parochialis accessorie unita est beneficio, vel dignitati alicui simplici, & in eā Vicarius perpetuus constituitur, titulum Parochi, & curam habitualem habet Principalis, curam actualem verò, seu exercitium Vicarius. Secus erit, si vel Vicarius sit temporalis tantum, vel Ecclesia filialis. Tunc enim Rector seu Principalis per se censetur deservire, & illius nomine, qui substituuntur. *c. Cum veniss. De rest. Spol. l. Quod meo. ff. De acquir. poss. Barbosa. in Rubricâ de officio Vicarii. & c. super eo de præbend. Franc. Leo in thesau. Fori Eccles. Par. 1. c. 10. Sylv. V. Vicarius n. 6. Armilla eod. & alii Summ.*

NOTA. In prædictâ Parochialis Ecclesiæ cum dignitate vel Canoniatu unione cavendus est abusus, qui nonnullis in locis invaluit, ut cum Parochi titulo fructus potissimos principalis ad se pertrahat, vix tantillo relicto, unde Vicarius honestè vitam toleret, quamvis onera omnia solus sustineat.

§. II.

De dignitate Parochi & obligatione residendi.

I. Parochus quia Episcopi vices gerit, qui dicitur Rector parochialis, *c. bona rei 12. q. 2.* ob id alijs videtur præferendus secundum Reg. 1. *si eum s. qui iniuriarum ff. si quis cautionibus.* Cumque pasto-

ralis cura sit difficilis & periculosa, merito iudicatur pretiosa. Hinc *Molanus de Canonis l. 2. c. 14.* Canonico censet præferendum esse parochum: tum quia munus ipsius est ars artium. *c. Cum in illis de præb. tum quia major in illo scientia & discretio requiritur. c. pen. de ata. & qual. ordin.* Denique quia non exigitur in Canonico Ordo Sacerdotii, quemadmodum in Parocho. Quæ ut vera sint, absolutè loquendo, non admittent in Germaniâ nostrâ Canonici Cathedralis, quamvis nec scientia nec ordinum sacrorum dignitate conspicui forent. Nec desunt tituli illis, quibus præferantur. Extant quoque apud *Barbosam Decisiones Congregationis Sacrorum Rituum*, ubi fol. 84. in funeribus & processionibus publicis primus locus Cathedralibus Canonis tribuitur, ut qui collaterales consilarii & quasi domestici sint ipsius Episcopi. *Barb. Par. 1. c. 9. n. 6. Franc. Leo in thesau. Eccl. Par. 1. c. 9.*

II. In propriâ Ecclesiâ Rector omnes majores & superiores antecedit in dicendis Missis solennibus & alijs quibuscunque concernentibus officium ipsius. Nam etiam major minori cedit in domo sua, & quilibet in proprio munere alijs præferatur, quamvis extra illud cedere debeat. Ob eandem causam Rector Ecclesiæ Parochialis tanquam illius caput ante alios thurificandus est, juxta definitionem *Congreg. Rituum. apud Barb. to. cit.* qui addit, nihilominus, Parocho non in sede, sed in scamno sedendum.

III. Ut inter plures Parochos sive regulares, sive sæculares debitus ordo servetur, attendenda est ipsarum Ecclesiarum majoritas & prærogativa, & censuit sacra Congregatio Rituum in una Astensi 27.

Mart. An. 1609. In funeribus autem præcedit Parochus, in cuius templo defunctus sepeliendus est, idque Romæ quoque observari, & à se notatum esse commemorat citatus *Barb. n. 13.*

QVÆRES. An Rector ecclesiæ & Parochus nomine Prælati gaudeat? *Rt. Rosella V. n. m. 7.* si nomen Prælati latius sumatur, gaudere; strictius autem accipere, qui negant, requirentes dignitatem cum iurisdictione etiam externa. Quo sensu loquuntur *Glo. Cardin. & alii apud eundem allegati.*

IV. Rectores ecclesiarum & quicumque parochi iure divino in ecclesiis suis residere debent etiam tempore pestis, siue multi fuerint subditi siue pauci, licet tres, tantum forent. *Con. Trid. Sess. 23. c. 1.* ubi licet de episcopis loquatur, contextus & sequentia ostendunt, de omnibus intelligendum, quibus animarum cura commissa est. Illis enim dicitur. *Pron. cap. 27. V. 23.* Cognosce vultum pecoris tui, & greges tuos diligenter considera. *Item Act. 20. V. 28.* Attendite universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit. *Barb. Collect. Decis. Apost. n. 572. Bern. Possen. l. De off. Curati. c. 1.* Non potest ergo dispensare Pontifex, inquit, & permittere ut Parochus aliquando absit? *R.* quamvis in iure divino, summus Pontifex, proprie loquendo, dispensare nequeat, declarat tamen hic & nunc sufficientem causam esse, cui lex divina non obliget. Caveat unusquisque, ne consuetam excusationem prætendat, & ad dispensationem non valituram summum Pontificem inducat. *Jacob. de Grass. l. 2. c. 97. h. 3. c. 15.*

Item dicendum de alijs Curatis, qui habent iurisdictionem fori externi, seu

contentiosi, qui non minus obligantur ad residendum, quam parochi, qui animarum curam gerunt. *V. Lud. Lopez Par. 2. Instructorii c. 100. p. 620.* ubi Curatum sine causa non residentem dicit à Confessario absolvendum non esse, etiamsi vir illustris sit, vel mille dispensationes prætendat.

V. Parochus habens duas parochias unitas residere debet in maiore seu digniore: si non constet, quæ dignior sit, in ea quæ frequentior & periculosior. Si extra civitatem una est, altera verò intra civitatem, in hac illi commorandum erit. Si pares sunt, aut videntur, eligat, in utra potius residere velit. Si quis cum parochia Canonatum possidet, obtenta dispensatione in parochiali residebit. *Conc. Trid. Sess. 23. c. 1. Declarat. num. 9 & 10. Moscon. l. 1. Par. 1. c. 21.*

VI. Vbi Vicarius perpetuus ex more constituitur, illo vivo non tenetur residere principalis, seu Rector ecclesiæ. Nam actualis animarum cura omnimodè ad Vicarium pertinet. Quod si Vicarius temporalis & amovibilis sit, à contrario residere debet principalis, quia animarum cura ipsi incumbit primariò. Sed quia non eadem incommoda ex ipsius absentia metuenda sunt, facilius in obligatione residendi Episcopus dispensabit.

VII. Ne in residentia sua parochi impediantur, cautum est, ne eligantur Vicarii generales, Visitatores, Secretarii, fiscales &c. Nec episcopo licet ultra duos menses opera alicuius parochi uti, quemadmodum censuit Congregatio. *Conc. Trid. An. 1618.* Si autem ecclesiæ Cathedralis parochus sit, poterit Vicariatus officio fungi *V. Barbosa pag. 75.* ubi amplius memo-

tas & ecclesie utilitas. Denique ab *Conc. Trid. Sess. 23. c. 1.* indulgetur, ut singulis annis animi relaxandi causa abesse queant per duos menses continuos, vel divisos, dummodò iusta causa sit, quod illorum conscientia relinquatur. *Toletus l. 5. c. 5. n. 3.* monet ad legitimam parochi absentiam quatuor conditiones requiri 1. est, ut causa rationabilis sit. 2. ut probeur ab episcopo & in scriptis. 3. ut ad summum duorum mensium sit. 4. ut interea substituatur aliquis cum congrua fructuum portione, qui bene, & absque defectu absentis munus obeat. Adde Petri à Soto doctrinam, de cura animarum lect. 5. ubi post summè necessaria & salubria monita subdit. Absentes Parochos propter absentiam obligandos non esse ad restitutionem fructuum, cum sufficiat agnoscere, quantum sit peccatum, contra quod terribiliter per Zachariam Prophetam clamatur. *Va pastor, & idolum derelinquens gregem.* Sed de non restituendis fructibus congruè explicandum est, nimirum si officio suo per Vicarium satisfaciatur, *V. Bern. Possen. l. de Curato. c. 1. n. 33.*

VIII. Olim studiorum causa per septennium abesse licuit parochis, hodie verò id permittere episcopi non possunt iuxta *Con. Tr. Sess. 23. c. 1.* Et Congregatio Cardinal. non semel consulta respondit, non esse sufficientem causam absentiae, ut studijs incumbant, nec Ordinarijs liberum esse illi licentiam impertiri, nec fructus percipere posse, si quando ob prædictam causam abstuerint. Quibus autem conditionibus concedi facultas possit, à *Conc. Trid. loc. citato ita* definitum est, ut si episcopus causa probe cognita indulgere velit, licentiam in scripto, & gratis concedat, relicto Vicario cum congrua mercede ab eodem Episcopo approbato.

IX. Non excusat Parochum à residendo aëris intemperies ab extrinseco causata, nisi certo anni tempore, nec inimicitiae capitales. In his quæ sine culpa parochi ortæ sunt, datur annus. *Declarat. Con. Tr. l. cit.* Oidium solum parochianorum non sufficit. Neque senectus excusat, quamvis illi Ordinarius daret idoneum Vicarium. Idem dicendum de infirmitate etiam dato, & constituto adiutore, nisi aliter, quàm in distant loco curari non possit. Præterea in nullo casu excusatur Parochus ne administret Sacramenta morienti, ne quidem metu pestis, seu alterius contagiosæ infirmitatis *6. si presbyter 26. q. 6.* Alias, quod supra diximus *Tit. 11. §. 3.* absentiam ab episcopo concessam excusat Charitas, necessi-

tas & ecclesie utilitas. Denique ab *Conc. Trid. Sess. 23. c. 1.* indulgetur, ut singulis annis animi relaxandi causa abesse queant per duos menses continuos, vel divisos, dummodò iusta causa sit, quod illorum conscientia relinquatur. *Toletus l. 5. c. 5. n. 3.* monet ad legitimam parochi absentiam quatuor conditiones requiri 1. est, ut causa rationabilis sit. 2. ut probeur ab episcopo & in scriptis. 3. ut ad summum duorum mensium sit. 4. ut interea substituatur aliquis cum congrua fructuum portione, qui bene, & absque defectu absentis munus obeat. Adde Petri à Soto doctrinam, de cura animarum lect. 5. ubi post summè necessaria & salubria monita subdit. Absentes Parochos propter absentiam obligandos non esse ad restitutionem fructuum, cum sufficiat agnoscere, quantum sit peccatum, contra quod terribiliter per Zachariam Prophetam clamatur. *Va pastor, & idolum derelinquens gregem.* Sed de non restituendis fructibus congruè explicandum est, nimirum si officio suo per Vicarium satisfaciatur, *V. Bern. Possen. l. de Curato. c. 1. n. 33.*

§. III.

De officio Parochi.

I. PRæcipuum munus Parochi est verbum Dei prædicare, de quo *Concil. Trid. Sess. 5. c. 2.* Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicumque Parochiales, vel alias curam animarum habentes Ecclesias obtinent, per se, vel per alios ab Episcopo approbatos, si legitime impediti fuerint, saltem diebus Dominicis, & Festis solennibus plebes sibi commissas pascant salutaribus verbis, docendo, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem. Materiam, & modum concionandi *Leo X. in Con. Lateran. præscribit. Can. 7. de offic. Pra-*

ceptorum puerorum. *Piascius. Par. 2. c. 3. nu. 16.* ubi à parochio negligente subtrahendam ab episcopo partem fructuum dicit, eamque tribuendam alteri, qui vices suppleat.

II. De illis, qui ad concionandum, cum per se possint, alios substituunt, dubitari merito potest, an satisfaciant muneri tuo, cum manum sub axillâ ponant, & alios permittant triturare. Negat *Barbosa pag. 113.* satisfacere quoad Deum, si totius anni conciones alteri committant, quemadmodum non satisfaciunt, qui totam curam Vicario permitterent, nisi à consuetudine immemoriali excusentur. Vnde si quis velit habere Vicarium, habere potest in coadiutorem, non tamen, ut totum onus soli imponat. *V. Instructionem Pastorum S. Caroli Borrom. pag. 68. & seqq. Bernard Possu. l. de Curato c. 3. n. 2.*

III. Dominicis saltem & alijs diebus festis doctrina Christiana à parochis tradenda est. *Conc. Trid. sess 5 c. 2. & sess 24 c. 4. Pet. à Soto lect. 6.* Nimum negligentes peccare mortaliter, existimat. *Zerola Par. 2. V. Doctrina Christiana. Azor. 11. l. 3. c. 12. q. 16. Regin. l. 20. c. 1. sect. 3. n. 68. Tol. l. 5. c. 5. Bern. Possu. l. de Curato c. 4. Piascius Par. 2. cap. 3. pag. 152. Pii V. Bullam.* proponit, quâ tam pro operi faventibus Indulgentiæ conceduntur, nimirum 40. dierum de iniunctis penitentibus cuilibet, qui doctrinam Christianam rudes docuerit. Plenariam Indulgentiâ *Innocentius X.* largitur in suis Extraordinarijs. Adde *Emman. Sa. V. Parochus n. 5.* ubi cum dixisset magnam Parochi negligentiam in docendo necessaria ad salutem, cuiusmodi est symbolum &c. mortalem esse, exclamat, *Va parochis, Va episcopis, va presbyteris.* Plenum molestiâ & tædio opus

est, fateor, sed quod summè necessarium, divinæ gratiæ auxilio se catechizans roborat, eaque mente recolat identidem, quæ eruditè & piè suggerit *P. Iosephus A Costa de procur. Indor. salute l. 4. c. 31.*

IV. Circa administrationem Sacramentorû dubitatur, An parochus excommunicatus possit parochianis suis occultè Sacramenta administrare? *Affirmat Soto in 4. D. 22. art. 4.* quia creditor potest debitum suum ab excommunicato petere, & debitor licitè solvit. *c. Intelligimus de iudic. c. si verò de sent. excom.* Item qui homicida occultus est, non peccat celebrando missâ, quâvis irregularis sit, modò confessionem, vel contritionem præmiserit, & moraliter certum sit eum infamatum iri de facto homicidio, nisi celebret ut *Nav. docet c. 27. n. 239.* Alii hanc Soti opinionem existimant periculosam esse, ut *Lopez in Practicâ criminali refert p. 144.* Ipse verò approbat, & merito. Nam si scandalum absit, necessitas verò adsit, nec ultrò ingerat se, non apparet ratio, cur petentibus negare debeat Sacramenta, cum seipsum proderi non teneatur, & suspicandi ansam præbere ignorantibus, cur præter morem nolit Sacramenta conferre. *V. Suar. de Censuris disp. xi. n. 15. & sequ. Avila par. 2. Disp. 6. dub. 2. Escobar Tract. 1v. Exam. 2. de Excommun. nu. 14. Fagund. l. 2. in l. Prac. Eccles. c. 5. n. 15.*

V. Si infirmus aliquis negligentiam, vel incuriam parochi sine confessione, & sacro Viatico moriatur, deponendum esse tradit *Glo. in c. Officium. V. sine confessione de off. Archipr.* quia reum se facit animæ defuncti, *c. presb. 16. q. 6.* Idem faciendum, si puerum in necessitate baptizare noluerit, isque non baptizatus moriatur *c. quicumque de Consec. D. 4.* *Lopez tamen in Practicâ suâ*

6. 46. pag. 130. ait, vidisse se semper eiusmodi delicta suspensionis & incarcerationis pœnâ castigari. *Navar. autem Consil. 13. tit. de pœnis*, arbitrariam pœnam suadet. *Piasec. par. 2. c. 3. n. 22. Possavin. l. cit. c. 5. n. 8. & sequ.* qui modû agendi cum infirmis c. 13. addit.

VI. Rectores ecclesiarum, & Parochi ecclesias suas, quando necessitas exigit, ex bonis residuis sibi reparare tenentur, iuxta mandatum *Alexandri III. c. de his. de eccles. adif.* quod mandatum innovat *Conc. Trid. sess. 21. c. 7.* additâ novâ provisione, si inopia parochi obster, ut ex proventibus quibuscunque, vel collectis reparatio fiat *Zerola p. 2. V. Parochia n. 6.* In Germaniâ alicubi iniungitur parochis, ut certam pecuniæ summam singulis annis impendant in reparationem sacrarum ædium, de quæ eo rationem reddant in Visitatione. *Piascius autem pag. 138.* ita moderatur. Si adsit quarta pro fabricâ ex eâ faciendâ sunt expensæ: si non adsit, parochus tenetur, intellige si aliquid commodæ sustentationi super sit, nec consuetudo sit, ut populus faciat, si autem pauper fuerit ad expensas parochiani tenentur, & cogi possunt. Ad conservandam verò domunculam propriam omnino tenetur parochus. *Piasec. par. 2. c. 3. n. 22. Barb. in c. cit. de his.*

VII. Functiones propriæ, quæ à solo Parochio fieri debeant, sunt istæ. 1. Benedictio fontis baptismalis. 2. Sanctissimi Sacramenti delatio, & celebratio Missæ Feria quinta majoris hebdomadæ, & Sabbato Sancto. 3. Benedictio candelarum in die Purificationis B. M. V. 4. Benedictio Palmarum. 5. Processiones per Parochiam: nec absque Parochi consensu ulli regulari permittitur illas dirigere,

ut censuit sacra Rituum Congregatio. 6. Ad Parochos pertinet benedictio Cinerum, quæ primo die quadragesimæ fieri solet. *Vallensis l. 3. tit. 29. §. 2. Piasec. par. 2. c. 3. p. 146.*

VIII. Parochus ex justa causa dispensare potest in præcepto jejunandi etiam præsentente Episcopo, maximè si iudicium medici accedat. Quamvis enim jure ordinario Parochis non comperat potestas dispensandi in votis juramentis, & legibus Ecclesiasticis, possunt tamen dispensare. *Primò* ex commissione Episcoporum, ad quos ut ordinarios alioqui spectat. *Secundò* ex consuetudine & necessitate, quando vel Episcopi procul absunt, & difficilis accessus est, vel quando crebri casus, & quasi quotidiani sunt, ut tempore jejuniorum accidit. Quod extendi debet etiam ad dierum festorum observationem, præceptum audiendi Missam & similia. *Addit Filiucius Tr. 27. c. 6. n. 127.* Iecum ipsis dispensare Parochos posse, quando superior deest, à quo petenda esset dispensatio. *Suar. l. 6. de voto. c. 10. Possavin. l. cit. c. 11. n. 22. Silv. V. dispensatio n. 7. & V. jejunium n. 20. Azor. 1. l. 7. c. 29. Q. 3. Toletus l. 7. c. 3. n. 7. Navarr. c. 21. n. 18. Emman. Sa. V. jejunium n. 9. Manuale Parochor. Donellani pag. 171. & seq.*

IX. Parochi ordinaria potestas non extendit se ad excommunicationem ferendam, & alias Censuras in Ecclesia usitatas. Est communis DD. sententia, è quibus *Navarr. c. 27. n. 5.* Causa, inquit, efficiens excommunicationis potest esse Papa, & omnes alii Prælati, etiam minores Episcopis, quales sunt Abbates & Præpositi, & Priores Ecclesiarum Regularium, ac sæcularium, nec non delegati eorum. At verò Abbates, Rectores

Rectores, & Parochi simplicium Ecclesiarum non possunt excommunicare suos Parochianos jure communi, neque specialiter neque generaliter. Ratio. Quia excommunicandi facultas non oritur ab ordine, sed est pars jurisdictionis fori externi, juxta *Glo. receptam in c. Transmissam de elect.* Possunt tamen prædictam potestatem habere ex consuetudine præscriptâ secundum *Clement. c. duo simul & c. Cum contingat. de fo. comp. Abb. in c. sacerdos. de offic. Ordinarii.* Denique Parochus subditos suos exhortari quidem serio potest, ac debet, ad audiendam missam diebus Dominicis, & Festis, non debet tamen cogere, ut illam in Parochiali Ecclesia audiât, *Barb. in Extrav. Vicer. de judicis. Sylv. v. Missa §. 2. n. 5. Zetrola par. 2. v. Parochus p. 118 & Piasecus par. 2. c. 3 p. 157.* adductis summorum Pontificum Declarationibus explicat: quin etiam *pag. 154.* monet, pro administratione Sacramentorum, & pro sepultura nihil exigendum esse, salva tamen consuetudine, ubi ea obtinuit. *Con. Trid. Sess. 22. Decreto de observandis & Postremò nõ. 2. audum ex declar. at. Con. Trid. Sess. 24. c. 4. n. 9.* ne quidem ab Episcopo populum cogi posse ad audiendam missam & concionem in Ecclesia parochiali, nec pueros ad discendam doctrinam Christianam, etiamsi hoc fieri voluerit in oppidis, villis, aut aliis locis extra civitatem. Idem de confessione dicendum, quam cuilibet habenti privilegium, aut facultatem facere parochiani possunt. *Clem. dudum de sepult. Extrav. inter cunctas de privileg. Fill. tr. 7. c. 8.* Quid si, inquis, Episcopus prohibeat subditis audire Missam in Ecclesiis Religiosorum, tenenturne obedire? R. r. Archid. *obediendum esse. arg. c. quid ergo 11. Q. 3.*

Licet malè faceret, tollendo pias consuetudines cum scandalo populorum: cum etiam *S. Gregorius* permiserit Sacerdotes chrismare ad scandalum tollendum. *6. pervenit. dist. 95.* Contrarium *Sily.* asserit, videl. non esse obediendum, nec Episcopum id justè præcipere posse, quod consuetudo audiendi Missam apud regulares auctoritatem habet à superiore Episcoporum, id est, summo Pontifice. Addit *Fagundes. l. 2. in Prac. primo Eccles. si excommunicationem addat, fore nullam.*

X. Quæritur, an ubi populus multus est, & rector Ecclesiæ sufficienter datus, teneatur populo diebus Festis præter Missam ordinariam, aliam matutinalem curare, pro iis nimirum qui propter occupationes suas ordinariè non possunt interesse. Dicendum, non teneri, ubi non est peculiaris institutio primissarii: neque id necessario postulat aliquorum impedimentum, qui ab ordinario sacro arcentur: quia ejusmodi necessitas obligationem extinguit. Quod ergo in *Con. Trid. Sess. 21. c. 4.* statuitur, ut ubi unus Sacerdos non sufficit populo numeroso, plures adjungantur, secundum antiquos Canones accipiendum est, & consuetudini deferendum. *Zypæus in Resp. 1. l. 3. de Parochiis.* Quod verò *Dominicus Soto* vult, ut pro subjectis sibi quotidie Missam celebret, nullâ videtur lege sancitum, & occasionem præbet multorum peccatorum, si indigni celebrent. Nec consuetudo suffragatur. Unde sufficere cenleo, si diebus Dominicis, & Festis id faciant, loquendo de ordinariis Missis. Nam de anniversariis & similibus nihil certi præscribi potest. *Navar. cap. 25. num. 135. Fill. tr. 5. n. 174. Toletus l. 5. cap. 5. num. 3. Barb. summa A. post.*

post. Decis. Collect. 555. Rossev. loco cit. cap. 2.
num. 4.

§. IV.

De Coadjutore Parochi.

I. Coadjutor temporalis dari potest & solet Parocho, propter infirmitatem animi vel corporis, quâ inutilis redditur & impotens ad præstandum officiû. Dare illum Episcopi est. Neque enim convenit beneficio privare illum, qui nullâ tuâ culpâ deficit. Causæ explicantur in *tt. 6. De Clerico agrotante l. 3. Decretal. c. 1. 6 eod.* Unde colligimus dandum esse Coadjutorem Parocho leproso, paralytico, amenti, vel furioso: denique illiteratis, & imperitis, qui aliâs honestæ vitæ sunt. *Conc. Trid. Sess. 21. c. 6.* Non minus sufficiens causa censetur, si populus multum creverit, ita ut unius hominis industria minimè suffectura videatur: quanquam *sacra Concilii Trid. Congregatio*, Rectorem Ecclesiæ in prædicto casu dicat, non cogi ad erigendam coadjutoriam, sed ad constituendum tot Sacerdotes, quot sufficiunt Ecclesiæ Sacramentis administrandis. *Conc. Trid. Sess. 21. c. 4. Lancelot. l. 1. tt. 16. Canon. l. 1. tt. 23. Barb. p. 196. Garz. de benef. par. 4. c. 5. Gambar. de off. legati à latere l. 5. tt. de Coadjut.*

II. Illiterati autem & imperiti censentur, qui inhabiles sunt ad præstandum ea, quæ curatis ex officio incumbunt: quod magis usu, & experientiâ, quàm examine prævio, vel ubi hoc omittitur vulgi opinione, ac commentatione discernitur. *Ign. Lopez. in pract. c. 21.* Quamobrem permittitur etiam Episcopis ad examen revoca-

re Parochos jam institutos. Nam revera contingit, ut cum tempore non vitâ tantum, sed doctrinâ quoque deficiant. Ita censuit *Sacra Congregatio* in quadam *Placentina* 26. *Aug. 1628.* Capellanum semel quoad scientiam approbatum non esse iteratò examinandum tradit. *Barb. in Coll. decis. Apost. n. 97. V. Laym. l. 5. tt. 6. c. 11.*

III. Episcopus non tantum ex permissione Concilii Trid. potest Coadjutorem dare Parocho, in casibus supra enumeratis, sed etiâ de præcepto tenetur, & sub peccato mortali, ut apud *Barbosam Sancius* loquitur. Agitur enim de salute & profectu animarum, quibus non minor cura debetur, ne pereant, quàm ovibus suis pastores mundani adhibere solent, qui nunquam permiffuri sunt, ut vel omninò deserantur, vel ab imperito ductore regantur. *O Pastor, & idolum deserens gregem! Zachar. 11. v. 17.*

IV. Possitne ab Episcopo Coadjutor assignari Parocho cum jure succedendi, in dubio est? Non posse censeo, nisi à summo Pontifice dari juxta *c. Nulla de concess. præb. ubi Concil. Lateranense.* Nulla inquit, Ecclesiastica ministeria, seu etiam beneficia, vel Ecclesiæ tribuantur alicui, seu promittantur, antequam vacent. *Ad dicitur causa.* Ne desiderare quis mortem proximi videatur, in cujus locum & beneficium se crediderit successurum. Cum enim in ipsa *eria* gentilium legibus inveniat inhibita, turpe est, & divini plenum animadversione judicii, si locum in Ecclesia Dei futuræ successione expectatio habeat, quâ ipsa *eria* gentiles condemnare curant. *Ita Concil. Later.* Insuper promissiones factæ de Ecclesiis nondum vacantibus, sed vacaturis inanes sunt
I
atque

atque irritæ *c. relatum eod.* Circa caput *cit.* Nulla notat *Barb. 1.* intelligendum de inferioribus à Papa Prælati. Hi enim expectativas ad beneficia vacatura principaliter concedere non possunt, pro modo & varietate temporum ac prohibitionum de hac re loquentium, nimirum *Alexand. III. in Con. Lateran. de quo in cita. cap. Inno. III. in c. Dilectus 19. de præbend. & Bonif. VIII. in c. 2. hoc tit. in 6. Item c. deliberatione de off. legati in 6. 2.* Non esse extendendam prohibitionem ad officia secularia. Illa enim Reges & Principes possunt promittere in tempus, quo vacaverint. *Steph. Gratianus in Disceptat. forensib. cap. 818. num. 38. Rodericus 10. 1. art. 6. Barbosa & alii.* Idem Ecclesiastici & regulares Prælati circa officia non Ecclesiastica, & officiales qui sibi & Ecclesiis suis subjecti sunt, poterunt: cum pœnalia & onerosa decreta non conveniat extendere ad eorum omifsum, & alterius ordinis: quamvis assignata ratio in illis quoque locum aliquantulum habere videatur. Adde, quod in *2. p. tit. 9. §. 1.* probabimus jure naturali non prohiberi Dynastis, ne officia civilia aut bellica pretio vendant, modo ad satisfaciendum idoneis personis committantur. Nam ejusmodi beneficia seu officia, numerantur in bonis, & patrimonio Principum, non lecus atq; alia bona temporalia *V. Azor. Fo. III. l. 3. c. 7. Q. 1.* Non expedire tamen vendi prædicta officia multi DD. tam laici, quam profani censent. *Adrian. in 4.*

Bonac. tom. 2. p. 495. n. 10. Em.

Sa. V. offic. n. 13.

*
*

De Juribus Parochi & substitutione.

I. Oblationes, quæ in usum Ministrorum Ecclesiæ dantur, sunt de jure Parochiali *c. Quia Sacerdotes 13 c. Sanctorum 12. q. 1.* Illis enim debentur pro administratione Sacramentorum Verum quidem est, jure communi non extare præceptum de oblationibus faciendis, debentur nihilominus, & cogi possunt ad dandum in quatuor casibus. *Primò* cum per modum census pensionis aut cõventionis exiguntur. *Secundò* cum testamento, legato, donatione, voto, aliove modo addictæ sunt. *Tertiò* cum minister Ecclesiæ non habet sufficientem sustentationem. *Quartò* cum consuetudo est recepta & approbata. In his duobus postremis casibus quantitas oblationum arbitraria est. Quemadmodum fusiùs dicemus in *par. 2. summa tit. 1. §. 1. Silv. V. decima n. 1. s. Thom. 2. 2. q. 82. art. 1. Silv. V. decima n. 2. Suar. l. 1. de relig. pag. 60. Barb. in tr. de appellat. utriusque Juris signif. appell. 172. Fagund. in 5. Prec. l. 4. c. ult.*

II. Rectoribus Ecclesiarum & Parochiis debetur quarta funeralium jure communi *c. 1. de sepulturis Clem. dudum eod.* Illam verò debet Ecclesia in qua sepelitur defunctus, ex iis, quæ legavit. Nec excipiuntur Mendicantium ordinum Ecclesiæ, in quibus sepulturam eligunt morientes. *Clem. cit. dudum §. Verum.* Aliqui tamen volunt non extendi ad Monasteria seu Ecclesias Monialium Ordinis Minorum & Prædicatorum. Verius est non excipi, post *Con. Trid. quod Sess. 25. c. 13.* generaliter loquitur: Non obstantibus quibuscunque privilegiis, etiam *Mare magnum nuncupa-*

tis,

ris. Excipe verò Monasteria ædificata à quadraginta annis citra, aut quæ indies ædificantur, Congregatio Card. declaravit *V. Con. Trid. l. cit. Roderic. To. III. Q. 46. Lancelotus l. 2. tit. 25. Piafec. par. 2. c. 5. Petrus de VValdis de Canon. port. c. 5. Q. 2. Possivin. de Curato. c. 14. n. 10.*

III. Primitiæ seu primi fructus terræ eo anno collecti debentur illi Parochiæ, in quâ prædia existunt, si non resistat consuetudo; quæ sunt onus prædiale, non personale, cum offerantur Deo pro recognitione supremi domini naturalis, quod habet in omnes terræ fructus. *Moscomius l. 1. par. 3. c. 3. Decimæ similiter, quatenus consistunt in jure percipiendi fructus post divisionem Parochiarum solis Parochis competunt, ita ut nullus alius prædictum jus habere possit. Constat ex to. titulo de decimis. Decimæ enim pro ministerio spirituali debentur, ut latius explicabo in par. 2. tit. 2. Dixi Competere solis Parochis, ita ut alius prædictum jus habere nequeat. Nam duobus modis considerari possunt decimæ. Primum ut significant jus percipiendi decimarum fructus. 2. ut significant ipsam perceptionem. Hanc à laico possideri non repugnat. c. 2. de locato ubi ab Innoc. III declaratur fructus decimarum à Clericis locari posse illis à quibus emolumentum speratur, ita tamen ut hujusmodi locatio ad feudum vel alienationem non extendatur. Cæterum, quia Parochi alii majores alii minores sunt, Decimæ primo loco Episcopis debentur, Parochis verò post Episcopos, ad quos ex antiquo jure quarta pars spectat, dividenda cum aliis Ecclesiæ ministris qui altari deserviunt. *Sylv. V. Decima n. 3. Armilla eod. Filluci. tr. 27. c. 9. Bonac. tom. 2 p. 346. Vallens. l. 3. tit. 30. §. 1. si contingat nega-**

ri decimas, absumi vel quocunque modo alienari, actionem ex lege aut Canone *l. un. ff. de condit. parochus habet. Az. l. l. 7. c. 36. Layman. l. 4. tr. 9. c. 2. Zerola V. Decima n. 15. Piafec. par. 2. c. 4. Zypaus consultat. Canon. l. 3. consult. 4. Et l. 3. Respons. n. 3.*

IV. In quibus locis pro decimis sufficiens alimonia parochis exhibetur, cessat per contrariam consuetudinem ius exigendi. Neque enim vel ratio, vel Christi ordinatio vel alia jura plus requirunt quam ut qui altari ministrant, de altari vivant, undecumque id proveniat. Quod observatione dignum propter inquietos nonnullos, & parum cautos parochos, qui sibi, & parochiæ ius decimarum ablatum esse queruntur. *Piafecius Par. 2. c. 4. de decimis Toletus l. 6. c. 20. n. 2. Less. cap. 39. dub. 4. Fagundes in Prac. Eccl. lib. 1. c. 1. V. Par. II. tit. 2. §. 2. Quib. personis deb. decimæ.*

V. Quod vacationem attinet, Parochus esse definit vel per obitum, vel per ademptionem alterius beneficii, incompatibilis, vel per renunciationem. De hac speciatim annotat Barbosa hodie in Curia Romanâ non admitti absolute, & indistincte, præsertim si cum pensione reservata fiat. Nam quotiescunque resignatur Parochia, exprimi vult Dataria, quanto tempore illud resignans obtinuerit, quod si breve fuerit, reiiicitur resignatio. Idem in permutationibus fieri solet à tempore Gregorij XIV. Deinde in renuntiationibus parochiarum cum reservata pensione in favore resignantis solet poni clausula dummodò remaneant 100 libræ pro Rectore. *Con. Tr. Sess. 24. c. 18.*

VI Modum substituendi Rectorem & Parochum Zerola præscribit *V. Parochia §. ad secundum. Cum, inquit, parochialis ecclesiæ vacatio contigerit, statim*

§. V. DE JURIBUS PAROCHI.

in eâ Ordinarius Vicarium, seu Oeconomum cum congrua ejus arbitrio fructuâ portione constituar, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec de Rectore provisum fuerit. *Con. Tr. Sess. 24. c. 18.* Porro Ordinarius ponet edictum publicum ad valvas Ecclesiæ Cathedralis, seu Parochialis vacantis intra triduum, quo vocentur omnes, qui volunt examinari. Transacto constituto tempore omnes, qui venerunt ad concursum, examinentur coram Ordinario, & examinatore Synodalibus non paucioribus, quam tribus & qui examinatore judicio magis idoneus reperietur, Ecclesiæ præficiatur. *Con. Tr. l. cit. Piafec. P. 2. c. 2. n. 3. Zerol. V. Parochus. §. ad 2.* De modo examinis, & admissionis aliisque huc pertinentibus plura Dubia enucleat *Zerola l. cit.* quæ apud eundem leges. Nobis quidem in hac Germaniæ parte, ubi concursus non habet locum, minimè necessaria sunt. *Franc. Leo in thesauro Fori Eccl. parte 2. c. 18. Garz. par. 9. c. 2. Barb. in Coll. Decis. Apost. Collect. 341 Navar. c. 25. n. 133. Less. c. 37. dub. 10. Tolet. l. 1. c. 1. & seq. Escobar. Tract. 5. Exa.*

1. §. 4. Sed necessarium in primis est, ut illi, quibus eligendi & admittendi ad curam animarum cura commissa est, non leviter, & perfunctoriè inquirent in mores eorum, qui sese ad tam arduum munus offerunt, præsertim, quando ex aliena Diocesi confectis ad excusandam migrationem suam causis absque legitimo testimonio adveniunt. Non paucos supplicii metu sedes mutare compertum est, paucos vitæ integritate commendatos vagari. Præterea cum recipiendi videntur, ne laborem & molestiam, quæ non modica est fugiant, & transmittant promovendos, sed juxta sacrorum Canonum præscripta accuratè explorent doctrinam illorum, de modo administrandi Sacramenta, juvandi infirmos, pascendi oves, quibus præesse desiderant, ne aliquando coram omniscio & implacabili iudice DEO, & de ovibus, & de ovium pastoribus difficile illis sit rationem reddere, secundum quam à prædeterminatis pœnis eximantur. Quisquis enim perierit, de illorum manu requiret Dominus.

TITULUS IV.

De Canonicis.

Unde Canonici nomen suum traxerint, cura superflua videtur inquirere. A Canone derivari notissimū est. Hoc ævo nobilioribus è Clerico quasi proprium tribuitur, ad discernendum ab inferioribus, qui Clerum secundarium constituunt. *c. 1. Dist. 3. Azor. nihilom. l. 3. c.*

11. q. 1. à Canonica pensione mavult derivari.

§. I.

Origo Canonicorum, & Varietas.

I. EX Concilio Toletano XI. & S. Augustino *Serm. 22. De communi vita Clerico-*